

Torah from Around the World

De ultieme religieuze uitdaging is Gods beeld en gelijkenis te zien in iemand die niet op ons lijkt.

Rabbin Jonathan Sacks z"l

Sjabbat 16 januari 2021 / 3 Sjewat 5781, Wa'era, Sjemot/Exodus 6:2 - 9:35

Tanach blz. 118 - 126

Haftara: Jechèzkél 31:1 - 18

Tanach blz. 1100 - 1101

Vertaler: Paula Reisner

Commentaar: **Rabbin Sarah Bassin** is assistent-rabbin aan 'Temple Emanuel of Beverly Hills' in Beverly Hills, California en voorheen directeur en bestuurslid van 'New Ground: A Muslim-Jewish Partnership for Change'.

Oorspronkelijke Engelse tekst: <https://reformjudaism.org/learning/torah-study/torah-commentary/shortness-breath-shortness-spirit>

Tekort aan adem, tekort aan 'spirit'

De middelbare school was voor mij niet zo geweldig. Ik stond buiten de sociale groepen, hield me op de achtergrond en lachte mee om grappen die ten koste van mij gemaakt werden, zodat ik niet naar een sociaal niemandsland verbannen zou worden. Het weekend dat ik vertrok naar de universiteit,

kende mijn beslissing geen enkele twijfel, tot het moment dat mijn ouders afscheid namen en wegreden. Toen ik die bestelwagen zag weggrijden, drong het plotseling tot me door dat ik helemaal alleen was. Ik was 1200 mijl verwijderd van iedereen die me kende. De vreselijkste scenario's kwamen op dat moment in mijn gedachten. Wat als het erger zou blijken te zijn dan de middelbare school? Wat als ik helemaal geen vrienden of een groep vrienden zou krijgen? Wat als ik zakte voor mijn vakken? Wat als geen van de studentenclubs me wilde hebben? Ik verstijfde. Ik wilde niets liever dan naar iets bekends terugkeren, niets liever dan naar huis gaan. Ik moet daar zeker vijf minuten volkomen verlamd hebben gestaan, totdat een aardige begeleider mij uit mijn verdoving haalde en met wat opmerkingen het ijs brak, wat achteraf het begin bleek te zijn van een bevredigende universiteitservaring.

Hoevelen van ons moeten dit soort momenten van bevrozing ervaren hebben als we het onbekende tegemoet gaan, als we ons niets beters kunnen voorstellen, omdat we als de dood zijn voor iets ergers?

Het is moeilijk om ons met de uitdagingen en beproevingen waarmee we in aanraking komen te confronteren als we het bekende achter ons laten. We worden al moe van onze negatieve verwachtingen, die er de oorzaak van zijn dat we de mogelijkheid dat er iets zou kunnen verbeteren, niet eens in ogenschouw nemen. Voor onze voorouders, die generaties lang in slavernij onderdrukt waren, leek zelfs het idee van een mogelijk wijdere wereld onmogelijk. Nadat God Mosjé had verteld dat het volk bevrijd zou worden, rapporteerde Mosjé dit verbazingwekkende nieuws aan het volk, om slechts met hun scepsis geconfronteerd te worden:

Mosjé bracht dit aan de Jisraëlieten over, maar ze wilden niet naar hem luisteren, vanwege hun *kotzer roeach* en vanwege de zware dwangarbeid [Sjemot/Exodus 6:9].

Ze luisterden niet naar Mosjé vanwege hun tekort aan *roeach* ('spirit') en hun zware arbeid. Ik kan me hun mentale blokkade voorstellen als het gevolg van uitputtende arbeid, het concept dat ze teveel opgeslokt werden door hun werk om een pauze te nemen en de boodschap te horen. Maar hoe kan hun tekort aan *roeach* voorkomen dat ze het nieuws begrijpen, dat hun werkelijkheid zal veranderen?

Kotzer roeach kan vertaald worden als 'tekort aan adem', waarbij *roeach* de lichamelijke functie beschrijft van ademen. Rasji verklaart het probleem op deze manier: "Wie ook onder druk mag staan, zijn lucht en zijn adem schieten tekort, en hij kan niet diep ademen" (Rasji over Sjemot 6:9). Onze voorouders waren eenvoudigweg te gestrest door het harde werk om naar Mosjé te luisteren.

Maar *roeach* heeft nog een andere betekenis – het kan vertaald worden als 'spirit', geestdrift. Het volgt het idee dat onze adem ons animeert. Het omvat in zekere essentie niet alleen lucht die leven mogelijk maakt. We spreken zelfs van de *roeach* van God. De meeste interpretaties buiten die van Rasji gaan uit van dit spirituele element van *roeach* dat verklaart dat de Jisraëlieten niet in staat zijn om te luisteren – dat ze een tekort aan 'spirit' hadden en niet dat ze alleen kortademig waren.

Zoals Sforno zegt: "Het leek niet geloofwaardig in hun tegenwoordige geestestoestand ... hun hart kon zo'n belofte niet verwerken" (Sforno over Sjemot 6). De Jisraëlieten hoorden de belofte, ze konden het gewoon niet geloven. Ze kenden deze realiteit van slavernij al zo lang.

Ramban kruipt in de hoofden van de Jisraëlieten om hun angsten te verwoorden. Het is niet omdat ze God niet geloofden. Ze waren doodsbang dat er iets mis zou gaan met het vrijheidsplan. Herinner je je nog hoe Farao probeerde Mosjé te laten vermoorden en dat mislukte? Wat als dat omgekeerd waar is? Wat als we denken van Farao af te zijn, maar hij terugkomt? (Zie Ramban over Sjemot 6:9)

De Jisraëlieten raken verlamd door angst voor het onbekende. Ze houden hun eigen wereld klein, omdat ze te getraumatiseerd zijn om zich iets anders voor te kunnen stellen. En het idee van het uitproberen lijkt meer moeite dan het waard is. Op een bepaald punt is het niet de situatie die hen inperkt. Ze begrenzen zichzelf. Hun beperkte geestdrift zorgt dat hun wereld kleiner wordt.

Helaas bestaat slavernij en z'n vernederende en ontmenselijkende effecten nog steeds in onze wereld. Hoewel velen van ons niet in aanraking komen met slavernij, ervaren we allemaal een soort *kotzer roeach*. We laten de vertrouwdheid met wat we kennen (of het nu goed is of niet), voorkomen dat we ons afvragen wat er nog meer mogelijk is. We laten de wereld als geheel onze eigen wereld begrenzen.

De uitdaging waar wij voor staan, is ons af te vragen wat we niet horen vanwege onze eigen *kotzer roeach* – door ons tekort aan 'spirit'. Wat zijn die heftig inwendige overtuigingen dat we er niet toe in staat zijn ook maar iets te horen behalve wat **niet** mogelijk is. Wat doen we om onszelf te onderdrukken?

Als we hierop kunnen afstemmen en onszelf die vraag eerlijk kunnen stellen – zonder oordeel of woede, maar met simpele nieuwsgierigheid – dan kunnen we ons afvragen wat er nodig is om onze *kotzer roeach* te transformeren in een *orech roeach* – een vergroting van 'spirit'. Dan kan onze spirituele kijk misschien een hulpmiddel zijn, niet om onze wereld te verkleinen, maar om die te vergroten.